

Kaynak: Nagihan Alu tarafından *sosyalbilimler.org*'da yayımlanmak üzere kaleme alınmıştır. Yayımlanma Tarihi: 21/06/2019.

Link: <https://www.sosyalbilimler.org/olume-zarar-vermek>

Ölüme Nasıl Zarar Verebiliriz?

İnsanın ilk nefesini almasıyla birlikte en temel motivasyonu, varlığını sağlayan yaşamının devamlılığını korumaktır. Ancak yine dünyaya gelişle birlikte başlayarak bu amacını gerçekleştirirken onu pek çok tehdidin beklediğini de görür. Bebeklikte temel bedensel ihtiyaçlar giderilmediğinde zarar görme, yok olma, yok edilme riskleriyle karşılaşınca yaşamını koruması gerektiğini fark eder. Aksi hâlde bu varoluş sonlanacaktır. Yaşamdaki varlığın anlaşılmasıyla birlikte yok oluşa dair gelişen farkındalıkta ölümü bulur. Yaşamın ilk birkaç yılı ölüme karşı verilen mücadelede bebek annenin bakımı ile desteklenir. Bu destek bireysel olarak bağımsız hâle gelinceye dek ilk bakım veren tarafından sağlanacaktır.

İnsan, hayatın içinde yerleşik bir hal aldığında, yaşamın tabiatını anladığında zaman, mekân gibi sınırlılıkları doğuran en temel olgulardan biri olan ölümün varlığı ile karşılaşır. Dünyaya gelişle idrak edilmeye başlanan ölümün varlığında güçlü ve kontrol edilemez bir nesnenin zulmündeki yok edilme tehlikesi kendini belli etmiştir. Bu yok edici gücün ardındaki anlam açıktır; kendisine bahşedilen varlığı kontrol edemeyeceği bir şekilde sonlanırken yaşamından mahrum kalacak, yaşamın nimetlerinden elde edebileceği doyumunu engellenecektir. Varoluş tümünden risk altındadır. Dış bir kuvvet tarafından var edilen ve elbet buna maruz kalacağı gerçeği kişi için süregelen bir tehdittir. Hayatını sürdürme arzusuyla doluyken insan böyle bir gerçek karşısında kendisini kolayca boyun eğmeye hazır hissetmez. Tüm mahrumiyetin kaynağı olarak anlamlandırılan ölümün gücüne karşı konmalı, yok oluş bir şekilde ortadan kaldırılmalıdır.

Ölümün varlığının bilindir hâle gelmesiyle kişinin hayatını sürdürme arzusu onu ölüme karşı bir mücadeleye başlatır. Bu mücadele bireysel ve toplumsal tarihte yaşamının varlığını koruyacak girişimlerle kendini gösterecek ve insan ölümü aşmak isteyecektir. Girişimlerini tüm bunlara sebep olana yönlendirerek karşısındaki tehdit ile başa çıkabilmek adına gösterilen çabalar insanın hayatta kalabilmesi sağlarken bir noktada ölüme karşı duruşu ortaya çıkarmıştır.

Toplumsal tarihten bakıldığında; insan ırkı doğanın sınırlayıcı baskısı altında hastalıkla, açlıkla boğuşurken yaratıcılığını kullanarak hayatta korumuştur. Yaşamdan mahrum kalma gerçeği insan için harekete geçirici bir kuvvet olmuş ve insan kendisi için uygun yaşam koşullarını oluşturmuştur. Bu bağlamda insanın ölüme en ilkel düzlemde meydan okuyuşu yaratıcılığının harekete geçişiyedir. Ölümün hâkimiyetine karşı izlemesi gereken yol böylece keşfedilmiştir.

Yaşamının sonlanacağı tehdidinin farkına varıldığında bununla başa çıkacak yeterli güce sahip olmayan insan bu tehdit ediciye karşı bir reddediş ya da yok sayış yoluna gidebilir. Ancak bu durumda onun varlığı ve tüm güçlülüğüne dair kabul devam etmekte, yıkıcı potansiyeli

korunmaktadır. İnsani yok sayışlar yetersiz kalır. Ölümün mahrum bırakıcı, zulmedici gücüne karşı ancak yaratıcı, can verici besleyici bir tanrısal güç gösterisi ile meydan okunabilir.

Daha önce de başarıya ulaştırdığı şekilde yaratıcılık bir yıkıcı güç olarak gelişir. Yaşamı tehdit eden temel yok edicilerin üstesinden gelinmesi ölüme karşı koyarak sağlanmıştır. Barınaklar inşa ederek doğanın yıkıcılığından korunan insan ölümün varlığını ortadan kaldıramamıştır. Yaşamdaki varlığının kolayca sonlanamayacağı bir dünya kuran insanın temel yaşamsal ihtiyaçlarına dair kaygıları azalmıştır. Ölümün elinden alarak mahrum kalacağı dünyayı reddeden insan ilk başta doğadan gelecek yıkıcılığı aşmış, yaşamını elinde tutacak güce erişmiştir. Ancak ölüme karşı duruş fikri varlığı sürdürürken bu fikir form değiştirmeye başlamıştır. Amaç hayatta kalma arzusunu aşarak ölümü sonluluğuna karşı bir tavır halini alır. İnsan bu temel yok edicinin kendisini hayattan mahrum bırakması karşısında ona zarar vererek onun varlığını sonlandırabileceği mekanizmalar oluşturmuştur.

Zaman ve mekândaki sınırlılığın yaşama ilişkin olması ve bu sınırlılığın ortadan kaldırılması yaşamın sonluluğuna karşı bir duruşu olan insan için bir çıkıştır. Kişinin bunların bağlamından kopuşuyla zaman ve mekândaki bitimsizliğin kaynağı olan ölüme de zarar verilmiş olacaktır. Yaşamdaki en temel iki bağlamdan ayrıldığında insan artık bu sınırlılığın içinde olmayarak tehdit edicilerin ulaşamayacağı bir konuma ulaşır. Kişi içinde bulunduğu zamana kendi alternatifini kurgular. Varoluş formları reddedilerek nesnel duyuyla yorumlanarak yeniden oluşturulur. Yaşamının elinden alınması zulmüyle kendi yaratma ve yok etme gücünü kullanarak başa çıkmaya çalışır. Varlığını sonlandıracak fiziksel tehditlerin üstesinden gelerek başlayan meydan okuyuşta insan kendisinin tanrı konumunda olduğu dünyanın kurulumuna girişmiştir. Ölüme karşı yıkıcı bir tepki olarak kişi yaratıcılığını kuşanır.

Ölüme zarar verecek, ölümü yok edecek girişimlerinde insan başarıya ulaşarak ilerlemiş, kendini korumakla başladığı süreçte yaratıcılığindeki tanrısalılığı bulmuştur. Bu tanrısalılık sanatın doğumunu getirmiş, nihayetinde kendini korumakla başlayan yaratıcılık sanata dönüşmüştür.

İnsan ortaya çıkardığı eserinin bitimsizliği ile varlığını sürdürürken bir diğer yandan Rollo May'in değindiği şekliyle yaratıcılık tanrıların kıskançlığını kamçılar. Otantik yaratıcılığın böylesine cesaret gerektirmesi bundandır; tanrılarla yapılan kıyasıya bir cenk söz konusudur. Ulaşılan güç ve ölüme verildiği düşünülen zararlar yaratıcılık içinde suç duygusunu da taşımaya başlar. Toplumlar açısından bakıldığında dini mitlerde de yaratıcılık ve bilincin her şeye kadir bir güce başkaldırı olduğu vurgusu bulunmaktadır. Rollo May birçok sanatçının yaratıcılığın doruğundayken intihar etmesini bu suçluluğa bağlar. Tüm bunlar bizi insanda yaratıcılığın ardından suçluluk duygusunun gelişiminin ortaklığına vardırabilir.

Kitleler halinde sanat eserlerindeki yaratıcılıktan etkilenilmesi ortak bir arka planın görüngüsü olarak düşünülebilir. Sanat eserinden haz alınmasını sağlayan da kişinin ölüme verilen hasarı, ölüme görmesindedir. Bu meydan okuyuş kişiyi büyüler.

Yaratıcılık yoluyla ölüme zarar veriş sürecinin bireysel olarak deneyimlenişinden ayrı olarak bu deneyimin paylaşılabirliği bir diğer noktadır. Fantezi boyutunda bir meydan okuyuş söz konusudur ve bu içsel yaşantının dış dünyada somut bir karşılığı olarak sanat ortaya

çıkılmaktadır. Eserin sunumu bireysel deneyimi bilindir kılarken, alıcı özne üzerindeki etkisi sürece şahit olunmasını sağlar.

Ölüme meydan okuyuşunda içinde bulunduğu dünyayı yeniden yorumlayarak ortaya çıkan yaratıcı sürecinin farklı bir özne tarafından işlenişi kişi için bir ayna olur. Kendisinin de sahip olduğu yaratıcı edimin içerdiği tanrısalılık ile karşılaşılır. Yaşamının ilk yıllarına dayanan dış nesneden gelecek zarara karşı verilen tepkinin ortaklığında kişi kendini sanat eserindeki yaratıcılığa kapılmış olarak bulur. İlk nefesinden beri sahip olduğu varlığını koruma arzusunun en yüce halini görür; tahrip etmek istediği tehdit edicinin, yok etmek istediği ölümün yok edilmesini.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan **sosyalbilimler.org**, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için **sosyalbilimler.org/hakkinda** sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da **@sosbilorg** kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde sosyalbilimler.org'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.